

Mr. A.J. (Andrè) Moerman

Manager Hulp bij geldzaken bij Bindkracht10, voorzitter signaleringscommissie Landelijke Organisatie Sociaal Raadsleden, docent en eigenaar www.schuldinfo.nl

Bestaansminimum beter beschermd (deel 2)

In het eerste deel stond de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet centraal. De huidige beslagvrije voet is in de praktijk vaak te laag. De nieuwe wetgeving zal zorgen voor een betere waarborging van dit bestaansminimum. Naast loonbeslag kan de deurwaarder ook beslag op de bankrekening of inboedel leggen, hetgeen grote gevolgen voor de debiteur kan hebben. In dit tweede deel behandel ik de Wet herziening beslag- en executierecht die voor de noodzakelijke modernisering van deze executiemiddelen zorgt en de debiteur beter zal beschermen.

Bankbeslag

Zodra het loon of de uitkering op de bankrekening wordt gestort, bestaat het risico dat hier beslag op wordt gelegd. Het gehele banksaldo valt dan onder het beslag, waardoor mensen fors in de problemen komen. Een robuuste beslagvrije voet wordt hiermee onderuitgehaald. Volgens diverse jurisprudentie is het uitwinnen van bankbeslag op een wijze dat de debiteur onvoldoende overhoudt om de noodzakelijke kosten van bestaan te voldoen niet geoorloofd.¹ Procederen is echter, zeker voor mensen met schulden, een grote stap. Recht hebben is nog geen recht krijgen.

Gelukkig is de wetgever hier van doordrongen. Het wetsvoorstel *Herziening van het beslag- en executierecht* regelt de invoering van een beslagvrij bedrag bij bankbeslag. De wet is inmiddels aangenomen en zal gefaseerd worden ingevoerd.² Zie hierna.

De wetswijziging realiseert een beslagvrij bedrag bij bankbeslag, waarbij aangesloten wordt bij de maximale beslagvrije voet volgens de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet. Deze is gelijk aan 95% van de toepasselijke bijstandsnorm verhoogd met een vast bedrag, de zogenoemde maximale compensatiekop. Met deze verhoging wordt het niet ontvangen van huurtoeslag, zorgtoeslag en indien van toepassing, kindgebonden budget, gecompenseerd. Dit levert per kalendermaand de volgende vaste bedragen op (berekend naar de normen in 2016).

Leefsituatie	Beslagvrije voet
Alleenstaande	€ 1.486,37
Alleenstaande met kind(eren) < 18 jaar	€ 1.623,45
Gehuwden zonder kind(eren) < 18 jaar	€ 1.956,90
Gehuwden met kind(eren) < 18 jaar	€ 2.093,48

Welk deel van de beslagvrije voet nodig is voor bescherming van het bestaansminimum bij bankbeslag is strikt genomen afhankelijk van het moment van beslag. Wanneer op het moment waarop bankbeslag wordt gelegd de huur al is betaald, is dit deel van de beslagvrije voet niet meer nodig. Toch komt de debiteur in aanmerking voor een volledig beslagvrij bedrag. Behoeft aan eenvoud en rekening houden met een beperkt 'doenvermogen' van de schuldenaar pleit voor een vast bedrag ongeacht het moment waarop beslag wordt gelegd.

Door de koppeling van het beslagvrije bedrag aan de beslagvrije voet met de zogenoemde maximale compensatiekop, wordt de huurtoeslag, de zorgtoeslag en het eventuele kindgebonden budget waar een beslagverbod voor geldt, ook bij bankbeslag beschermd. De debiteur kan echter ook nog andere inkomsten ontvangen waar een beslagverbod voor geldt, zoals kinderbijslag, kinderopvangtoeslag en bijzondere bijstand. Of en wanneer de debiteur deze inkomsten ontvangt, weet de deurwaarder niet. Bij bankbeslag ook rekening houden met deze beslagverboden zou de regeling onnodig ingewikkeld maken.

Het is plussen en minnen: ongeacht het moment van beslag rekening houden met het volledige beslagvrije bedrag is in het voordeel, geen rekening houden met andere beslagverboden is in het nadeel van de debiteur.

De eenvoud in de nieuwe wetgeving leidt op één punt voor schuldeisers tot een moeilijk uit te leggen gevolg, namelijk dat er bij de vaststelling van het beslagvrije bedrag geen rekening wordt gehouden met een eventueel saldo op een andere bankrekening van de schuldenaar of die van een eventuele partner. Bij loonbeslag wordt bij de berekening van de beslagvrije voet immers wel het inkomen van de partner tot maximaal de helft van de beslagvrije voet en het inkomen van de schuldenaar

waar geen beslag op ligt, volledig in mindering gebracht. Volgens de wetwijziging geldt in feite voor elke bankrekening een volledig beslagvrij bedrag. Hier is vooralsnog voor gekozen zolang er geen bankrekeningenregister is waaruit het saldo valt af te lezen. Een keus uit praktische overweging dus. Er is ook om andere redenen behoefte aan saldo-informatie.

Onnodig bankbeslag

Het komt met regelmaat voor dat een deurwaarder niet weet bij welke bank de debiteur bankiert. Op goed geluk bankbeslag leggen is echter volgens de tuchtrechter in beginsel niet geoorloofd. De deurwaarder moet een gerechtvaardigd vermoeden hebben dat de debiteur bij de bank een rekening heeft.³ Onder meerdere banken beslag leggen is ook niet geoorloofd wanneer slechts voor één bankbeslag de kosten in rekening worden gebracht. In feite is sprake van het verkennen van verhaalsmogelijkheden en dat is in strijd met het doel van bankbeslag. Bovendien is dit voor banken onnodig belastend en krijgen ze door de beslagpoging informatie van een schuldenaar, hetgeen de privacy schaadt.⁴

De wetwijziging komt hierin tegemoet door te bepalen dat de bank aan de deurwaarder die bevoegd is beslag te leggen op verzoek moet aangeven of de schuldenaar bij de bank een bankrekening aanhoudt.

Het recht van de deurwaarder om saldo-informatie op te vragen is echter niet geregeld. Banken mogen vanwege het bankgeheim geen informatie verstrekken. Pas nadat er bankbeslag is gelegd, zijn ze verplicht te verklaren wat het beslag heeft getroffen.

Er zijn allerlei argumenten om de deurwaarder inzage in het banksaldo te geven. Zinloze beslagen kunnen worden voorkomen. Regelmatig komt het voor dat de totale kosten van het bankbeslag (zo'n € 350) hoger zijn dan het saldo dat op de rekening staat. Schulden nemen dan alleen maar toe in plaats van af. Inzage krijgen in het banksaldo is zowel in het belang van de debiteur, als in het belang van de schuldeiser en de banken: minder kosten voor de debiteur/schuldeiser en minder werk voor de banken.

Een deurwaarder is als openbaar ambtenaar belast met de tenuitvoerlegging van vonnissen en verhaalsinformatie is daarvoor nodig.⁵

Kosten bankbeslag

De relatief hoge kosten van een bankbeslag (zo'n € 350) bestaan voor een deel uit kosten die banken in rekening brengen voor het invullen van de verklaring. De kosten zijn per bank verschillend en variëren van € 75 tot € 125. Deze bankkosten staan niet in verhouding tot de werkelijke kosten die banken maken. Bovendien is er

sprake van rechtsongelijkheid nu het merendeel van de derde-beslagen geen kosten doorberekenen.

De wetwijziging regelt dat de kosten die de derde-beslagene mag rekenen voor het doen van de verklaring en de afwikkeling van het beslag wordt gemaximeerd. Zoals het er nu naar uitziet worden de kosten gemaximeerd op € 80 en dat zijn nog steeds behoorlijke kosten voor het invullen van een verklaring.

Banksaldo verrekenen

Een ander veelvoorkomend probleem is dat banken schulden verrekenen met het banksaldo zonder rekening te houden met de beslagvrije voet. Invoering voor een beslagvrij bedrag voor bankbeslag, heeft ook gevolgen voor de mogelijkheid om banksaldo te verrekenen met schulden. Ook banken zullen rekening moeten houden met het beslagvrije bedrag.

Beslag op inboedel

Naast de bankrekening behoeft ook de inboedel betere bescherming. Regelmatig komt het voor dat er gedreigd wordt met beslag op de inboedel om zo naast loonbeslag een aanvullende betalingsregeling af te dwingen. Of er wordt daadwerkelijk beslag gelegd en een verkoopdatum aangekondigd. Meestal leidt het niet tot een openbare verkoop. Bij inboedel van 'kringloopkwaliteit' zijn de executiekosten immers hoger dan de opbrengst. Volgens diverse jurisprudentie levert het dan doorzetten van de verkoop misbruik van bevoegdheid op. Toch wordt beslag op de inboedel en het aankondigen van de verkoop als drukmiddel gebruikt. Voor velen een zeer ingrijpend middel.

Op dit moment kan de deurwaarder op bijna de gehele inboedel beslag leggen, met uitzondering van:

- bed en beddengoed van het gezin;
- de kleding die ze aanhebben;
- eten en drinken voor het gezin (behoefte voor een maand);
- gereedschappen van ambachtslieden en werklieden voor hun eigen bedrijf.

Beslag op de koelkast mag, maar niet op de inhoud.

Deze zeer ouderwetse beslagverboden dateren van 1838 en dienen nodig gemoderniseerd te worden.

In 2015 is een conceptwetsvoorstel via internetconsultatie naar buiten gebracht waarbij in de mate van bescherming twee groepen burgers werden onderscheiden: burgers die toegelaten zijn tot de schuldhulpverlening en burgers die hier niet of voorlopig niet voor in aanmerking komen. De eerste groep ontving meer bescherming doordat voor hen werd bepaald dat de 'niet bovenmatige inboedel' niet voor beslag vatbaar is. De tweede groep werd die bescherming onthouden. Deze mensen moes-

ten het doen met een beperkte lijst met goederen, waar bijvoorbeeld geen tv op staat.

Op dit voorstel is veel kritiek geweest. Er kunnen allerlei redenen zijn waardoor mensen niet in aanmerking komen voor schuldhulpverlening. Het maakte hen tot tweederangsburgers met minder rechten. Druk uitoefenen door beslag op de inboedel te leggen zou dan mogelijk blijven.

Naar deze kritiek is geluisterd. Volgens de wetwijziging herziening van het beslag- en executierecht wordt de niet-bovenmatige inboedel voor iedere schuldenaar vrijgelaten van beslag, maar ook zaken als een fiets, een computer en gezelschapsdieren. Bovendien wordt het mogelijk om de verkoop op moderne wijze, via internet, op vergelijkbare wijze als bij onroerende zaken, plaats te laten vinden. De kostbare publicatie van een advertentie in de krant en het aanslaan van een biljet is immers niet meer van deze tijd.

Beslag op de auto

Volgens de huidige wetgeving kan de deurwaarder alleen beslag op de auto leggen wanneer hij de auto waarneemt. De wetwijziging zorgt er voor dat de deurwaarder via het kentekenregister administratief beslag kan leggen. De deurwaarder hoeft dan niet meer op zoek naar de auto. Bijkomend voordeel is dat een potentiële koper in het kentekenregister kan zien dat er beslag op de auto is gelegd.

Het kentekenregister registreert overigens niet het eigendom. Mocht iemand anders dan de debiteur kunnen aantonen eigenaar te zijn, dan is het beslag niet geldig gelegd.

Beslag als oneigenlijk drukmiddel

Naast een betere bescherming bij bankbeslag en beslag op inboedel, gaat de wetwijziging nog een stap verder. Er wordt expliciet in de wet geregeld dat beslag op roerende zaken niet als oneigenlijk drukmiddel mag worden gebruikt. In art. 441 Rv wordt een derde lid toegevoegd: *“Het is niet toegestaan zaken in beslag te nemen indien redelijkerwijs voorzienbaar is dat de opbrengst die gerealiseerd kan worden door het verhaal op die zaken minder bedraagt dan de kosten van de beslaglegging en de daaruit voortvloeiende executie, tenzij de schuldeiser aannemelijk kan maken dat de schuldenaar door het beslag en de executie niet op onevenredig zware wijze in zijn belangen wordt getroffen.”*

Beslag leggen op een auto waarvan de dagwaarde lager is dan de kosten van beslag en verkoop, is derhalve niet geoorloofd. Een uitzondering wordt gemaakt voor de situatie dat de debiteur niet wil, maar wel kan betalen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een debiteur met vermo-

gen in het buitenland waar de schuldeiser vanwege grensoverschrijdende problematiek lastig beslag op kan leggen. Door beslag als drukmiddel te gebruiken kan de debiteur aangespoord worden zijn vermogen aan te wenden om de vordering te betalen.

De deurwaarder krijgt hiermee een grotere verantwoordelijkheid om een afweging te maken en zo nodig de opdracht tot beslaglegging te weigeren. Hij moet een kostenafweging maken vóórdat hij beslag gaat leggen.

Volgens de huidige praktijk bij beslag op inboedel vindt de afweging veelal pas plaats ná beslaglegging, op het moment van afweging of er een verkoop plaats moet vinden.

Goed nieuws

De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet en de Wet herziening beslag- en executierecht zijn een enorme verbetering voor de positie van de schuldenaar. Schulden zullen minder hoog oplopen en de financiële situatie zal eerder stabiel zijn waardoor een schuldregeling sneller tot de mogelijkheden behoort. Misschien zien ze het zelf niet, maar deze wetgeving is overwegend ook goed nieuws voor schuldeisers. Er zullen minder snel nieuwe schulden ontstaan door de wijze van invordering. Bij minder hoog oplopende schulden zullen schuldeisers eerder en een groter deel van de rekening betaald krijgen.

De nieuwe wetgeving wordt gefaseerd ingevoerd:⁶

- Per 1 oktober 2020: uitbreiding beslagverboden roerende zaken, online verkoop, verbod beslag als presiemiddel
- Per 1 januari 2021: invoering beslagvrije bedrag bij bankbeslag
- Per 1 januari 2021: wet vereenvoudiging beslagvrije voet (dit is nog niet zeker)
- Per 1 april 2021: invoering administratief beslag via het kentekenregister

1 Hof Den Bosch 21 april 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:1496; Hof Amsterdam 24 april 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:1417; Hof Amsterdam 15 november 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:4538. Zie verder: www.schuldinfo.nl/bankbeslag.

2 Stb. 2020, 177. Kamerstuknummer 35225.

3 Hof Amsterdam 14 juli 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:2988.

4 Kamer voor gerechtsdeurwaarders 16 september 2014, ECLI:NL:TGDKG:2014:173.

5 Diverse Europese landen beschikken al wel over een digitaal bankenregister. Zie voor een rechtsvergelijking: M.I. Cazemier en O.M. Jans (red.), *Bestaansminimum en bankbeslag. Bescherming van de schuldenaar bestendig*, Den Haag: KBvG 2018, p. 165-196.

6 Stb. 2020, 277.